

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 44.

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Tysdagin 30. oktober 1945.

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

19. árg.

Peningur

og

fosturlandskærleiki.

Peningur skal nýtast at stýra einum landi við, men at teir, ið hava átt hann, hava verið undan-gongumenn í fosturlandskærleika og offurhuga, er ókunnugt. Heiðurlig undantøk eru sjálvandi at finna, men tey eru fá. Tað eru andsarbeidarar, ið uttan persónligan vinning og mangan plindir av miklum fátækdómi, ið altíð hava borið mentunarligar og tjóðskaparligar ræslur uppi.

Her hjá okkum er tað menn sum Svabo, ið doyði í raki, A. C. Evensen prestur, ið av eintingum og sum uttan um sitt egna arbeiðs-øki fór at geva føroyskar lesibækur út og soleiðis legði grundarlag undir ein føroyskan skúla; háskúla-menninir, ið alla ævina hava strítt í peningaligum troti, ókunnigir bygðalærarar og aðrir, sum ikki her ber til at nevna, ið heiður eiga at fáa fyri sitt starv í fosturlandsins tænastu. Skuldi tað haft staðið til keypmenn, útgerðarmenn, jarðmenn, bankastjórar ella sak-færarar, var longu alt sum eitur føroyskt mentunar- og tjóðskapar-arbeði sovnað burtur.

Tað er tí tað størsta falsari, tá ið ein politiskur flokkur her á landi, sum nevnið seg Fólkaflokkurin (og upp í hann rokna við Rikard Long's flokk. Sjálfstýrissflokkin. Hann er bert Fólkafloksins hali) hevur troðkað seg fram til og sett seg í tann sess at umboða hitt sanna fosturlandsinn, hin lýsandi føðilandskærleika, ið einki annað endamálið hevur enn at frígera landið frá fremmanda valdi og varðveita okkum sum reinar og rættar Føroyingar. Latíð okkum ikki vera slíkar býttlingar, sovrðnar hugsunnarleysar delgar, at vit ikki duga at siggja hetta apuspælið og nevna tað við sínum rætta navni. Latíð okkum nú, ið valg stendur fyri durum, og vit skulu útpeika rættar og sannar menn at avgera framtíð Føroya lands, taka nykin um halan og siggja hansara sanna andlit.

Ein peningaflokkur, ein flokkur, sum hver einasti maður, ið vinnur og hevur vunnið pening, hongur uppi í.

Óg hvi er tað? Hvi detta gros-serar, spekulantar, allir teir, ið peningakærir eru, uppi henda

flokkin, sum hverja løtu stendur fram, slær seg fyri bringuna og við bivandi redd kallar seg nat-i-onalan, hin patent-nationala politiska flokk Føroya lands? Er tað tí, teir so fegnir vilja ofra sín pening til okkara sjálfstýri, lata sína milliónir at frígera okkara land við?

Nei. Hetta er nettupp tað fal-ska. Tí øll vita, at hesin flokkur, síðan hann tók við lívi, hevur barst móti skatti til kommunur og Løgting. Á skattalógirnar vann hann nógvur stemmur, og at fáa tær beindar burtur mobiliseraði hann peningavaldið at draga fram til valgborðið alt, ið krúpa kundi, at velja henda flokkin. Er tað ikki púra mótsigandi, at ein flokkur, sum sigur seg at vilja landsins fullveldi, sjálfstýri í ysttu æsir, yvirtaka allar landsins útreiðslur, so samtiðis er og hevur verið hin fremsti at agitera móti skatti og inn-tøkum til landið, hitt almenna.

Nei, skulu vit Føroyingar ikki avhenda hasa »mytuna« og draga fram í dagsljósið tað, ið stríðið stendur verunliga um. Hesir hug-sjónarmenninir, ið ibirtu føroyska tjóðskaparræslu, mundu vent sær í grøvuni, vistu teir aftur í verðina. Tí um pening og ognarmátt stendur stríðið. Vinnuflokkur var hann doyptur á fyrstan tíð, og vinna er mál hansara dagin í dag, hóast hann so skifti navn. Hann gjørdi stríð saman við Føroya bóndum um jarðaskipan, alt í fosturlandsins navni. Nýtt fostur-landi sum skotbjálva, tí jørðin skuldi verða tikin frá teimum, ið áttu hana.

Bardagurin, kríggið, kom, og so byrjaði stríðið um skattalógir og at vissa monnum rættin til at vinna so nógv sum gjørligt. Eingi bond at leggja á privatmannin, hann skuldi liva og láta sum hann vildi, og leggja pengar undir seg, uttan at ansa eftir tí felags góða. Og føðilandið, tað skuldi haldast fram. Hann mátti sleppa at goyma sínar pengar, tí teir skuldu gagna okkara kæra føðilandi. Keypta privatbilar fyri vinningin og skrúva prisirnar upp á bæði leysum og festum í landinum. — Stríð um fiskari-bankan danska, tað var tað aftur føðilandið, teir vóru so fosturlands-

kærir, at teir vildu ikki loyva teim-um, ið ongan — ella lítlan og ongan pening høvdu vunnið undir krignum — at lána danskan pen-ing. Og so fortaldu teir ikki, at teir høvdu loyvt ríkmonnum at goyma sín pening, ikki nýta hann í landsins tænastu, men goyma hann at spæla sær við. 70 milli-ónir at standa, og Føroyingar í hóptali upp til Íslands at arbeiða sum húskallar hjá Íslendingum og nú koma heim so berir sum teir fóru.

Og seinasta stríðið. Peningurin. Aftur hitt kæra, oman fyri alt standandi fosturlandið Føroyar. Nú skuldi okkara »nationalformúga« avreiðast til hin ónda, skálkaktiga Danskin. Milliónirnar hjá fólka-flokksgrosserunum skuldu verða tveittar »erkafleggjandanum«.

Jú, vit minnst hesa dramatisku »scene«. Løgtingsformaðurin »mar-cherandi« út við øllum sínum monnum: Hin stóri national-høvdingurin Ziska reisandi seg upp og sum ein dæmndi ond í national-búna við upplyftum ørmum peik-andi á hinar eftirsitandi og róp-andi sitt »Anathema« — »Quis-lingar, landsforredarar!« út yvir hellina. Ja, stór minni.....

Og so, hvat galt spælið um, hvat var aftan fyri »kulissirnar«? Ein privatbanki, sum teir siga ikki er farin klókliga fram. Hann skuldi bjargast. Og heiður og æra teirra, ið stýrdu honum, skuldu eisini bjargast. Og so var hann gjørdur til fosturlandið, móðir, Føroya. Alt var »mobiliserað«. Løntir agentar í eystan og vestan. Nú galt tað at bjarga jassanum! Og so var endamálið við hesum týðningarmikla valgi tað, at alt hetta, sum Jóannes bóndi og allir hesir góðu sjálfstýrismenn hava jabbað í so mong ár, varð vavt inn í ein peningamjerka. Veljarin, sum steðu skuldi taka, fekk einki at vita um, hvat ið verða skuldi. Um vit skuldu hava reina loysing (tað hava teir tó sagt vit ikki skulu hava) ella ikki, hvat vit skulu hava við Danskin at gera. Realuniónin, sum Thorstein Peter-sen hevði sett niðri í Kjöpinhavn, hon varð verðandi har niðri, hetta fostrið fingi Føroyingar einki at hoyra um aftur. Nú hvarv alt hetta, sum veljarin vildi hava greiði á, og nú fekk hann bord-reitt ístaðin fyri kámar talur og frágreiðingar um kurs, pund, sedilbanka og slík viðurskipti, sum

teir, ið tala um tað, langt síðan hava prógvað, at teir sjálvir ikki skilja meira av enn barnið í vegguni.

Men tað kann vera, at ein fjøld av Føroyingum er so vilstur í fólkafloksmjerkanum, at hann einki skilur. At hann er vorðin sum hin gamli sambandsmaðurin var tað fyrr: trýr alt, ið odda-menninir í Fólkaflokkinum siga honum og lurta eftir ongum øðrum. Ger hvítt til svart ella svart til hvítt, bara hansara politisku veg-leiðarar eggja honum at gera tað.

Hetta skuldi vera eitt týðningar-mikið valg. Og hin ungi veljarin skuldi roynt at skilt eitt sindur av tí, eisini hin føroyski fiskimaðurin og arbeiðarin. Tað sigst, at hesir vilja, at vit skulu ráða í okkara egna landi. Tað er ein heiðurlig ætlan. Men teir megu eisini vita, hvønn teir vilja hava at ráða. Eitt trøngt peningavald er eitt ringt ræði. Hesir menn, ið frammið eru, sýna ikki sitt sanna andlit. Teir fjala bara persónligar interessur undir føgrum orðum um fostur-land og tjóðskaparkenslur.

Teir hava ikki enn við einum orði sagt, hvussu langt, teir ætla at fara við sjálfstýri okkara. Tað er bara tos-um fullveldi heima í Føroyum og realunión niðri í Danmark.

Fiskimenn og arbeiðarar bæði ungir og gamlir fara tí at hugsa seg tær ræslur um, áðrenn teir seta flokkar av trongskygdum pengamonnum til at umboða seg her í Føroyum ella niðri í Dan-mark. Tað man fara at koma teimum aftur um brekku.

Varin.

Býar-verkfrøðingur.

Frá 1. januar 1946 verður eitt embætti at skipa sum býar-verkfrøðingur undir Tórshavnar Kommununi.

Embættið verður at seta við verkfrøð-ingi, sum hevur kunnleika serstakliga til havna- og vegebýgging, og skal hann umframt virka sum byggikønur fyri Tórshavnar byggingevnd.

Førsta árid er royndarárid. Sjálvskrivað umsókn við lönkravi og hjáløgðum prógvbrævum og viðmælum verður at senda Tórshavnar býráð innan 1. desember í ár.

TÓRSHAVNAR BÝRÁÐ, tann 24. oktober 1945.

Um nakar vil gera

troysgjur

fyri helvt, kann ull átvogast.

Bladst. visir á.